

примножувати культурні надбання, впроваджувати в свій побут загальнонаціональні традиції, обряди, звичаї, родинну вишивку.

Результатом художньо-творчої діяльності на заняттях з народної вишивки є виготовлення декоративно-ужиткових виробів, оздоблених ручними швами в народних традиціях. Роботи гуртківців використовуються для оформлення виставок та беруть участь у різноманітних конкурсах.

Отже, заклади освіти можна вважати центральною ланкою залучення дітей та молоді до національної культури й традицій рідного народу, системи формування національної самосвідомості. Значний потенціал естетичного й морального виховного впливу на особистість, формування у неї національної самосвідомості має народне декоративно-ужиткове мистецтво, а саме вишивка, яка розповідає про думки та почуття людини, відтворює світ краси та фантазій, передає поетичне осмислення природи й зберігає звичаї наших предків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. URL: <http://surl.li/kzem>
2. Кудін В. С. Національно-патріотичне виховання дітей та учнівської молоді засобами позашкільної освіти. Черкаси. 2008. 48 с.
3. Лосюк П. В. Гуцульщинознавство в змісті, формах і методах навчально-виховного процесу. *Національно-патріотичне виховання дітей та молоді у сучасному освітньому просторі України на засадах етнопедагогіки: матеріали Всеукраїн. наук.-прак. Інтер.-конф., 20 жовт. 20 листоп. 2015 р.* / упорядн.: Л. Шелемей, Л. Келембет, О. Фляк, О. Риндич. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2016. 284 с. С.49-57.
4. На вістрі голки – вся земна краса... : етнографічномистецька панорама / уклад. О. П. Гуляєва ; Комун. закл. культури «Донецька обласна бібліотека для дітей». Маріуполь, 2021. 56 с.
5. Шишкова Л. Ф. Виховання учнів та розвиток їх творчих здібностей на національних традиціях. Помічна, 2014. 127с.

ФОРМУВАННЯ М'ЯКИХ/ГНУЧКИХ НАВИЧКІВ (SOFT SKILLS) У КУРСАНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ГУМАНІТАРНОГО ЦИКЛУ

Логвіненко Н. М.

кандидат педагогічних наук,

старший науковий співробітник,

доцент кафедри військово-гуманітарних дисциплін

Військового інституту телекомунікацій та інформатизації

імені Героїв Крут

Поява поняття м'яких навичок у науково-освітньому просторі європейських країн обумовлена зміною системи вищої освіти. Сьогодні вимагає формувати у майбутніх фахівців не тільки професійні уміння та навички, а й уміння адаптуватися до змін у суспільстві, набувати комунікативних та *інформаційно-комунікаційних компетентностей*, *розвивати особисті професійні навички*, *використовувати можливості інтерактивної взаємодії у соціумі*. М'які/гнучкі навички не мають однозначної жорсткої прив'язки до конкретної спеціальності чи спеціалізації.

З формуванням і розвитком м'яких навичок виникає поняття компетенцій, коли в кінці 50-х — на початку 70-х років минулого століття в армії США проводилася реформа підготовки особового складу, дослідження компетенцій і методів їх оцінки. Реформатори визначили, що «загальнолюдські» (soft skills) навички необхідні кожному для успішного функціонування в суспільстві. Якщо спеціальні навички (hard skill – для кожної спеціальності вони свої) необхідні для роботи за обраною професією, то м'які/гнучкі навички універсальні і потрібні представникам усіх професій [9].

Україна, підключившись до міжнародних освітніх проєктів, визначила пріоритетним напрямом розвитку вищої школи компетентнісний підхід до навчання, який має забезпечити і розвиток універсальних(соціальних) навичок майбутнього фахівця [6]. Перелік інтегральних, загальних, спеціальних (фахових, предметних) компетентностей знаходимо в одному з основоположних документів «Національна рамка кваліфікацій» (НРК), який визначає вимоги до фахівця, що завершив навчання за певним рівнем освіти. На універсальному характері загальних компетентностей, що презентуються через знання, розуміння, навички та здатності, якими здобувач вищої освіти оволодіває у рамках виконання певної програми навчання, наголошує національний експерт з реформування вищої освіти Ю. Рашкевич, акцентуючи увагу на компетентнісному підході у побудові освітніх програм [4].

Виробленню таких життєво важливих компетенцій, які визначенні світовою науковою спільнотою як провідні: вирішувати складні завдання, приймати продумані рішення, критично мислити, бути креативним, працювати в команді, розвивати емоційний інтелект, – сприяє інтерактивне навчання, що сьогодні посідає одне з провідних місць в українській освіті. Його форми і методи активно застосовуються як у середній, так і вищій школах, оскільки як спеціальна форма організації пізнавальної діяльності має конкретну, передбачувану мету – «створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень (студент) відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність» [5, с. 9]. Навчальний процес при цьому організовується так, наголошує Г. Токмань, щоб практично всі його учасники були залучені до пізнання і мали змогу розуміти, «рефлексувати з приводу того, що вони знають і думають». Обмін знаннями, враженнями, ідеями відбувається в атмосфері доброзичливості та взаємної підтримки [7, с. 250]. Інтерактивне навчання мотивує до активної взаємодії всіх суб'єктів навчального процесу, діалогу, комунікації; під час спільної діяльності кожен робить свій

індивідуальний внесок. Крім того, інтерактивне навчання сприяє активізації самостійної роботи в процесі пізнання.

Проведення круглих столів як інтерактивний прийом основних наукових заходів у ЗВО досить розповсюджений і продуктивний: його використовують для обговорення складних, гостро актуальних проблем. Тематика їх у ВІПІ під час вивчення дисциплін гуманітарного циклу, програми яких містять вагомий потенціал для ефективного формування у курсантів м'яких/гнучких навичків, різноманітна: «Практична доцільність дослідження історії формування військової еліти», «Історіософія творів Т. Шевченка», «В. Стефаник – патріот України: читаючи новели», «Історія українського правопису» та ін. Парадигму форм і методів формування універсальних навичок: критичне мислення, командна робота, вміння чітко висловлювати свої думки, вміння розуміти інших людей, навички правильного ведення діалогу, лідерські якості, креативність, вміння презентувати себе, – розкриємо на прикладі дослідження історії українського правопису.

Прийняття в 2019 році нової редакції Правопису української мови висунуло законність його граматичних та стилістичних норм у розряд гостро актуальних проблем: у суспільстві прокотилася хвиля активних обговорень, критики, несхвальних відгуків. Дискусії спостерігаємо упродовж досить тривалого часу. Коли в умовах уже незалежної України мовознавці намагаються повернути й затвердити в ньому напрацювання віків, завжди знаходилися й такі, які нізащо не хотіли поступатися «визначними мовними завоюваннями» московського режиму. *«Тобто нищення української мови, яке відбулося в 1933, 1946 і 1960 роках, вони вважали здобутками»* (Ю. Винничук).

Такий стан речей і спонукав викладачів кафедри військово-гуманітарних дисциплін Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (ВІПІ) разом із зацікавленими курсантами започаткували проведення Круглих столів «Український правопис: історія в персоналіях», «Український правопис: освячений національною традицією», щоб розкрити широкий спектр думок із обраної для обговорення проблеми з різних точок зору. Загальновідомо, коли мова заходить про статус української мови як державної, що вимагає обов'язкове використання її в усіх сферах нашого офіційного життя, проблема щоразу загострюється. (Сьогодні в умовах війни доводить наскільки це питання актуальне і мало би бути розв'язане ще на початку творення нашої незалежності).

Проведення круглих столів, як зазначалося вище, – це наукова робота курсантів, яку пропонуємо розпочати з відбору критичних праць щодо нової редакції Українського правопису, історії його творення, їх аналізу з подальшим обговоренням.

Про те, що створений найкращими фахівцями Український правопис був знищений, курсанти знаходили свідчення у багатьох дослідженнях, відкривали для себе імена його творців. Так, Юрій Шерех (Шевельов), який входив до складу Української національної комісії з питань правопису, що була заснована ще в 1994 році, писав про визнання ним за найвищий авторитет у справах

української мови засуджені й заборонені праці наших найвидатніших учених-мовознавців. Для фонетики і граматики це є книжка Олекси Синявського «*Норми української літературної мови*»(1941), для лексики – академічний Російсько-український словник (1924-33). Ці книжки на Україні заборонені, бо «*не відповідають русифікаційній політиці влади, однак для вільного українського слова вони й надалі лишаються найвищим авторитетом у справі норм української літературної мови*» [3, с. 301].

Після огляду наукових праць, виступів, статей, що з'явилися в результаті обговорення нової редакції Українського правопису, курсанти розпочали дослідження історії створення українського правопису, який був затверджений 1929 року. Їхні висновки були невтішними: упродовж усього XIX і XX століть за мовну Конституцію заплачено найвищу ціну: людське життя й понівечені долі тих, хто брав участь у становленні українського правопису. Питання «*людиноцентричності в українській правописній проблематиці*» (І. Фаріон) вийшло на перший план. Це спонукало досліджувати долі творців Українського правопису з метою досконалого вивчення правописних норм через долі тих, хто упродовж століть працював над такими граматичними нормами письма, які б відповідали природі української мови.

Щоб довести прагненні сучасних учених «повернути мову до питомих національних джерел», курсанти під час засідання Круглого столу «*Український правопис: освячений національною традицією*» висвітлювали результати порівняльного аналізу правописних норм *Найголовніших правил українського правопису (1921р.)* і нової редакції *Правопису української мови (2019 р.)*. Це переконувало, за І. Фаріон, що «<...> боротьба за мовну норму отримала ціну самого людського життя, що є найпереконливішим доказом націєвірної та державотвірної ролі унормованої літературної мови самодостатньої нації<...>» [8, с. 7].

Дослідження історії творення українського правопису поглиблювало знання української мови, інтерактивне навчання у цьому процесі дало змогу не тільки обговорювати проблему в колі зацікавлених курсантів, а й винести її на ширшу аудиторію, презентуючи доповіді, виступи під час проведення колективних лекцій, що засвідчили певний рівень сформованих м'яких навичок презентації і самопрезентації, уміння виступати на широкому загалі, вести діалог, уміння зацікавити слухачів проблемою, яка висвітлюється.

Практика доводить, що м'які/гнучкі навички супроводжують *hard skills*, тримаючи все разом, здійснюють неабиякий вплив на результат роботи; *soft skills* складно замінити штучним інтелектом чи новими технологіями, тому їхня цінність надалі буде лише зростати.

ЛІТЕРАТУРА

1. Важлива річ про твоє майбутнє, якої тобі не кажуть під час навчання: потрібно розвивати *soft skills*. URL: <https://businessviews.com.ua/ru/personal-life/id/soft-skills-2069/>
2. Винничук Ю. Гірка доля українського правопису. URL: <https://zbruc.eu/node/81889>
3. Одарченко П. Про культуру української мови. Збірник статей. К.: Смолоскип, 1997. 320 с.
4. Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка

- здобувачів вищої освіти. Наказ МОН України № 977 від 11.07.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text> (дата звернення 30.08.2023).
5. Пометун О. Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : науково-методичний посібник. За ред. О.І. Пометун. К. : А.С.К., 2004.192 с.
6. Про затвердження та введення в дію Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2016 р. № 600 URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/rekomendatsii-1648.pdf> (дата звернення 30.08.2023).
7. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі: підручник. К. ВЦ «Академія», 2012. 312 с.
8. Фаріон І. Мовна норма: пошук істини (навчальне видання): [посібник]. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2017. 256 с.
9. Ці загадкові soft skills. URL : <https://studyinfocus.ru/eti-zagadochnye-soft-skills> (дата звернення: 31.08. 23).

РОЛЬ МОНТЕССОРІ-ПЕДАГОГІКИ В РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Лукашук Л. М.

консультант Комунальної установи «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Рівненської міської ради

Пагуга Т. І.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'ячука»*

Спайдел М. В.

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'ячука»*

Модернізація у галузі дошкільної освіти в Україні передбачає необхідність опрацювання педагогічної спадщини минулих років. Спостерігаємо, що внутрішні та зовнішні джерела розвитку особистості не достатньо досліджені та впроваджуються з точки зору традиційної педагогіки у заклади дошкільної освіти. Тому актуальності в сучасних умовах розвитку освіти набувають ідеї